

Een Vlaamse werkagenda circulaire maakindustrie kan bijdragen tot €1,2 miljard extra toegevoegde waarde en tot 12,000 nieuwe arbeidsplaatsen voor België tegen 2030

“Vandaag is inzetten op groei via een circulair business model eerder de uitzondering en weggelegd voor pioniers, tegen 2030 zou 1 op de 2 Vlaamse maakbedrijven actief met circulaire economie aan de slag moeten”

Kadering van de werkagenda circulaire maakindustrie

- De werkagenda circulaire maakindustrie is 1 van de 6 thematische werkagenda's die opgemaakt worden onder het brede publiek-private partnerschap Vlaanderen Circulair.
- **VLAIO en OVAM, in samenwerking met Agoria, Fedustria en Herwin** zetten hun schouders onder de opmaak van de werkagenda circulaire maakindustrie; **een ambitieuze engagementsverklaring** vol met concrete acties en projecten richting een circulaire maakindustrie in 2030-2050.

Doelstelling en beoogde resultaten van deze verkenningsopdracht

- Deze voorstudie bereidt de concrete opmaak en uitvoer van deze werkagenda voor door
  - 1) Het **afbakenen van de maakindustrie** voor deze werkagenda en **het selecteren van enkele prioritaire waardeketens**, inclusief het potentieel voor de Vlaamse economie
  - 2) Het **identificeren en bijeenbrengen van een geëngageerde kerngroep van stakeholders** uit de maatschappelijke vijfhoek (bedrijven, kennisinstellingen, middenveld, overheid en financiers) en het inventariseren van bestaande ambities, actieplannen en projecten
  - 3) Het **gezamenlijk formuleren van ambities** voor deze Vlaamse circulaire maakindustrie, alsook **de concrete werkpaden** om deze te realiseren

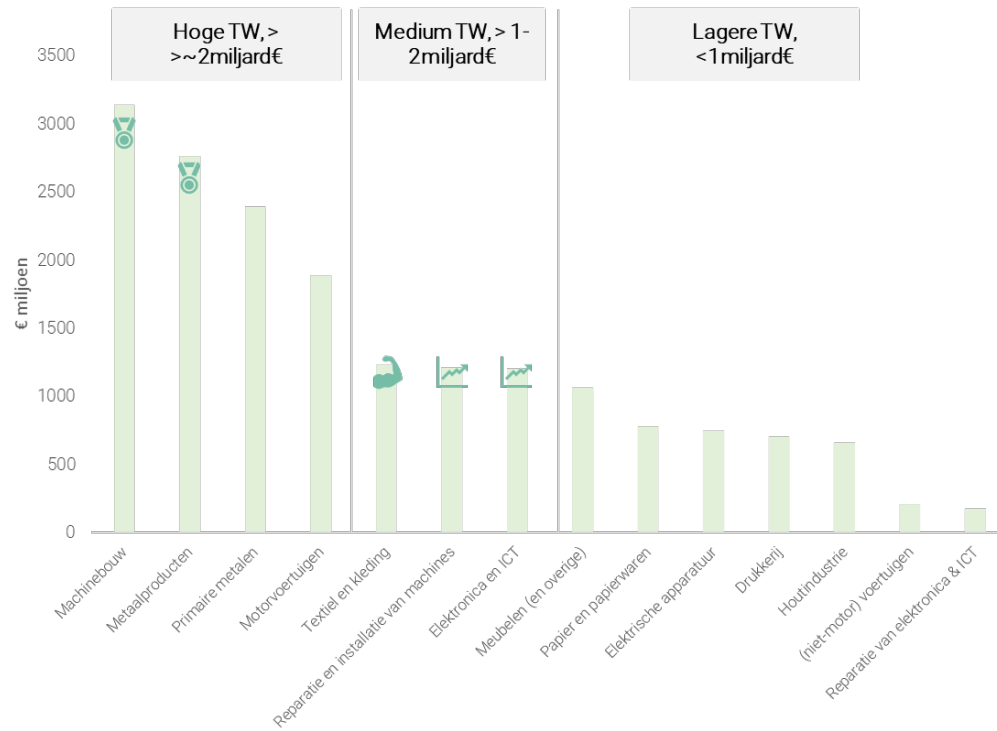
De toegevoegde waarden van de werkagenda circulaire maakindustrie

- De werkagenda circulaire maakindustrie heeft de ambitie om kennis, instrumenten en begeleiding te ontwikkelen **voor de brede maakindustrie**, alle bedrijven die discrete producten voortbrengen, zowel voor professioneel als huishoudelijk gebruik
- Na een analyse van het potentieel* van de circulaire transitie voor de Vlaamse economie, en rekening houdend met de scope van andere thematische werkagenda's, zal de werkagenda circulaire maakindustrie zich richten op 4 diverse waardeketens van producten: **Consumenten- en professionele elektronica en machines (inclusief batterijen) enerzijds en consumenten- en technisch textiel anderzijds** (cf. infra)
- De trekkers van deze werkagenda formuleren de uitdrukkelijke ambitie om
  - Bedrijven die de voorbije jaren geleerd, geëxperimenteerd en gedurfd hebben, verder te ondersteunen in de weg naar **circulaire opschaling en internationalisatie**.
  - Tegelijk in te zetten om **een brede verspreiding van circulaire economie** bij het gros van de Vlaamse maakbedrijven te bewerkstelligen

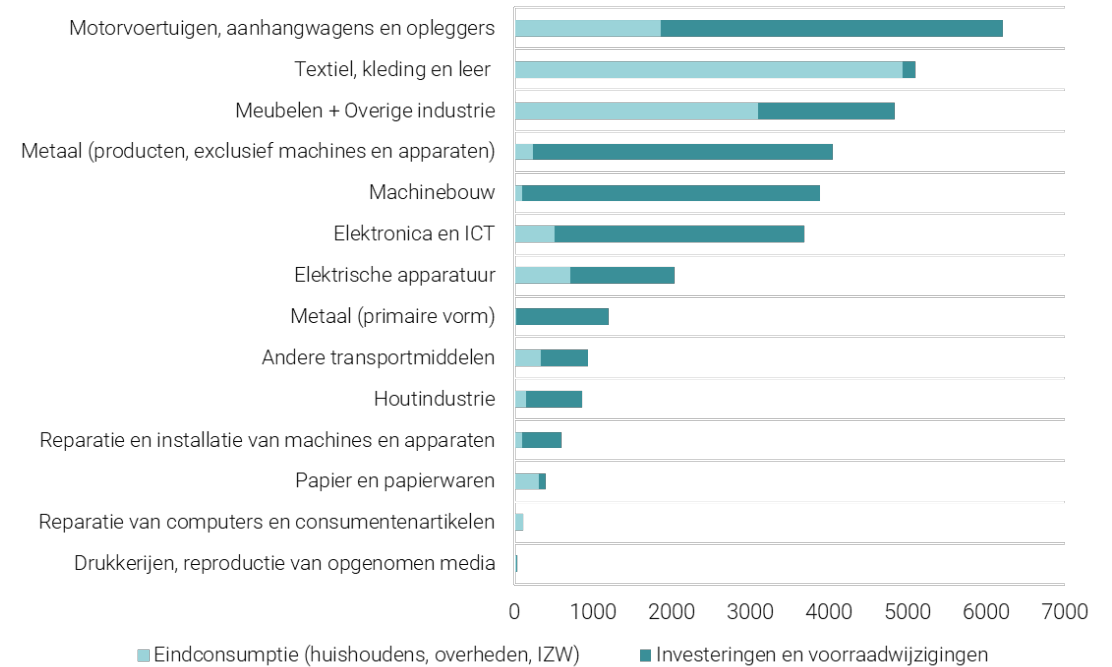
* Omwille van hoge toegevoegde waarde, koolstof- en/of materiaalvoetafdruk, circulaire progressiemarge, marge tot inschakeling sociale economie en aanwezigheid binnen Europese actieplannen (oa CEAP), zie volgende slides

Een werkagenda circulaire maakindustrie focust op waardeketens met **sterke economische relevantie** en **grote materiaalvoetafdruk** voor Vlaanderen

Toegevoegde waarde (VL)* volgens NACE-sector maakindustrie (2019, €milj)

Materiaalvoetafdruk (VL)* volgens NACE-sector maakindustrie (2016, Kton)

- Machinebouw (incl. reparatie), vervaardiging van textiel & kleding en productie van elektronica & ICT en hun waardeketens als kandidaten met combinatie hoogste toegevoegde waarde Vlaamse productie en grootste materiaalvoetafdruk Vlaamse consumptie - deze selectie wordt gemaakt in afstemming met andere thematische werkagenda's; zoals de werkagenda circulair bouwen en de globale roadmap Circulaire Economie

* Toegevoegde waarde van de Vlaamse productie, Bron: Statbel

* Materiaalvoetafdruk van de Vlaamse consumptie, zowel vanuit product in binnen- als buitenland, Bron: VITO/OVAM

De werkagenda circulaire maakindustrie zet in op 4 diverse waardeketens van producten waarin een versnelling op Vlaams niveau extra kansrijk* is

Waardeketen

Motivering

Consumenten-
textiel

- Sterke Europese agenda (EU Textiles strategy)
- Sterk lineaire keten met groot potentieel voor levensduurverlening, hergebruik (en recyclage)

“Slechts 1% van kledij wordt wereldwijd gerecycleerd tot grondstoffen voor nieuw kledij”

Tapijten en
technisch en
textiel

- Circulaire basis om op verder te bouwen
- Hoogwaardige materialen en stoffen
- Sterke en geïntegreerde Vlaamse waardeketen

“De Vlaamse tapijtensector is de 2^e grootste tapijtcluster ter wereld, na de VS – met een enorm exportgehalte”

Consumenten
elektronica en
batterijen

- Ondanks sterke collectie & recyclage, steeds stijgende consumptiemarkt en veel hergebruikpotentieel
- Inschaling sociale economie kansrijk
- (EV-)batterijen exploderende markt op MLT

“1 op de 2 fietsen die op de Belgische markt gebracht worden zijn elektrisch”

Machines en
professionele
elektronica

- Reeds lange levensduur maar hoog restwaardepotentieel
- Sterke Vlaamse sector
- Potentieel voor verankering waardeketen dmv nieuwe business modellen obv as-a-service en remanufacturing

“De Europese remanufacturing industrie wordt verondersteld te verdriedubbelen naar 2030 toe”

* Omwille van hoge toegevoegde waarde, koolstof- en/of materiaalvoetafdruk, circulaire progressiemarge, marge tot inschakeling sociale economie en aanwezigheid binnen Europese actieplannen (oa CEAP), zie volgende slides

De werkagenda zet in op een circulaire maakindustrie die diverse **circulaire strategieën** (reduceer, hergebruik, herstel, recycleer) combineert met **circulaire business modellen** – en de **ideale systeemcondities** creëert om dit structureel te doen

De werkagenda circulaire maakindustrie zal inzetten op het uitvoeren van acties overheen **diverse circulaire strategieën**, zo zullen Vlaamse maakbedrijven (ondersteund worden in):

- **Ketensamenwerking om de materialenkringloop te sluiten**, en zo te zorgen voor de herinzet van grondstoffen (garens, kunststoffen, metalen) – in nauwe afstemming met de opkomende Flanders Recycling Hub en andere thematische werkagenda's
  - Voorbeeld: textielproducenten zetten in op gerecycleerde en natuurlijke grondstoffen – zoals onder andere **kledingmark HNST** (<https://www.letsbehonest.eu/>)
- **Het innoveren en ondernemen naar (dienstgebaseerde) business modellen** toe die toelaten de levensduur van producten en componenten te verlengen (herstellen, hergebruiken, huren en lenen, langer gebruiken).
  - Voorbeeld: elektronica producenten zetten in op innovatieve business modellen gebaseerd op verlengd gebruik via diensten – zoals onder andere BSH met het Papillon project dat opschaaft naar wasmachines-als-een-dienst overheen Vlaanderen (<https://www.bosch.com/stories/papillon-project/>)
- **Circular ontwerpen in te bedden in de werking van maakbedrijven** – via de ontwikkeling van ontwerp kennis en materialen met kennisinstellingen, de ontwikkeling van aangepaste vaardigheden en het ter beschikking stellen van de juiste tools en methodieken.
  - Voorbeeld: Het Close The Loop platform van Flanders DC en Vlaanderen Circulair helpt textielontwerpers met designtools, materiaalkeuzes en het vinden van partners (<https://close-the-loop.be/nl>)

De werkagenda circulaire maakindustrie zal eveneens inzetten op het creëren van **de ideale systeemcondities** om circulair ondernemen mogelijk en wenselijk te maken, en dit via de doorontwikkeling van diverse circulaire hefboomen.

- **Structureel circulair aankopen**, zowel in de private als publieke sector, die stabiele marktvraag creëren voor circulaire oplossingen. Ook **de consument** kan en zal hier een rol spelen en gesensibiliseerd worden rond (de toegevoegde waarde) van circulair consumeren via herstellen, delen, lenen en hergebruiken.
- **Het faciliteren van toegang tot financieringsoplossingen** voor maakbedrijven die circulair starten, schalen of internationaliseren
- Het onderzoeken en ontwikkelen van enerzijds **digitale hulpmiddelen** voor circulair ondernemerschap (productpaspoorten, Internet of Things, ...) en anderzijds **technologische innovatie** voor circulaire operaties (zoals 3D-printing, automatisatie, ...).
- Het **creëren van aangepaste jobs en vaardigheden** voor maakbedrijven in een circulaire economie – met speciale aandacht voor sociale economiebedrijven als mogelijke katalysator voor circulaire business modellen
- Het **stimuleren van innovatie en ondernemerschap in de circulaire economie door innovatiefinanciering en –begeleiding** ter beschikking te stellen, zowel voor internationale bedrijven, starters als KMOs. Zo werd vanaf 12/7 de KMO-groei subsidie ingezet specifiek voor circulair advies en ondersteuning voor KMOs.